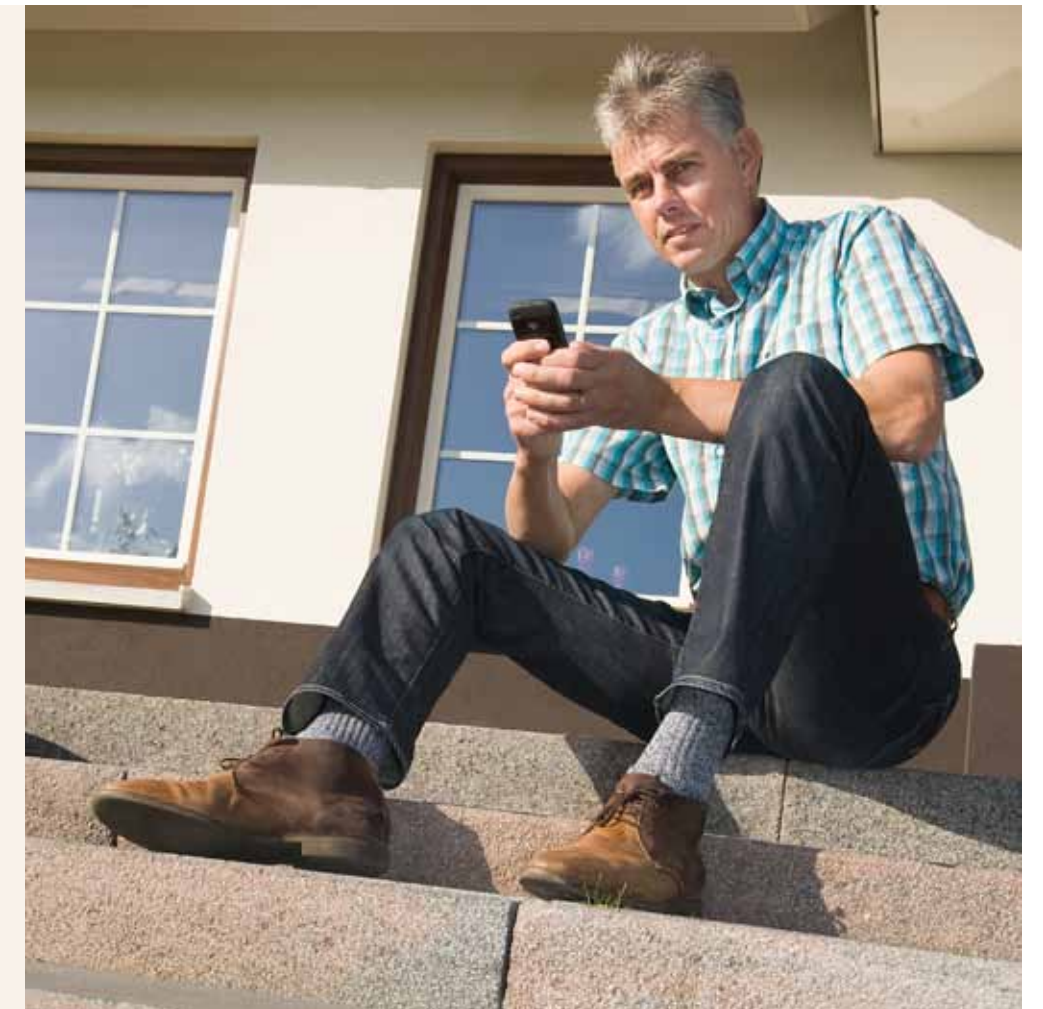

Net op tijd gestopt

Harry Neulen (50) had een vooruitziende blik toen hij eind 2009 besloot zijn bedrijf in Wijhe te verkopen. Logisch was die stap niet, hij had namelijk net een vergunning binnen om uit te breiden met drieduizend varkens. 'Mijn vrouw zei tegen me: je hebt een negatief beeld van de toekomst van de varkensmarkt en wilt over tien jaar stoppen met het bedrijf. Dat wordt lastig met drieduizend varkens en zeshonderd fokzeugen.' Neulen dacht na over de woorden van zijn vrouw en besloot dat ze gelijk had. Hij zette zijn bedrijf te koop, dat binnen de kortste keren werd overgenomen door een andere varkenshouder. 'Ik werkte drie maanden lang mijn opvolger in en zat vervolgens een week thuis voordat ik aan de slag ging bij Trouw Nutrition International, een onderdeel van Nutreco.' Hij gebruikt zijn kennis over varkens om boeren in China en andere Aziatische landen voor te lichten over de varkenshouderij. Neulen verblijft elke maand twee weken in Azië. De andere twee weken is hij thuis, in Wijhe, waar hij een huis heeft gekocht van de opbrengst van zijn bedrijf. 'Als ik kijk naar de huidige varkensmarkt, ben ik blij dat ik in 2009 ben gestopt.'

Wanneer krabbelt

De Nederlandse varkensmarkt incasseert fikse klappen. De kostprijs stijgt, de opbrengsten niet. Toch zijn er lichtpuntjes. De Duitse markt wordt een steeds belangrijkere afzetmarkt voor Nederlandse biggen, terwijl tegelijkertijd de concurrentie uit Denemarken weinig voorstelt.

Het leven van een Nederlandse varkenshouder is dit jaar geen pretje. De prijzen zijn laag door een overschot aan varkens in Europa, zeker van vleesvarkens. De agrarische ondernemers hebben veel moeten investeren in aanpassingen om de ammoniakuitstoot vanaf 1 januari aanstaande te beperken, evenals in groepshuisvesting voor zeugen. Graan is duur en als gevolg daarvan het veevoer ook. De hoge kostprijs kunnen varkenshouders niet doorberekenen in de prijs, het overschot aan varkens speelt de boeren parten.

Varkens houden en er geld aan verdienen is moeilijker dan ooit. 'We bevinden ons in het dal van de varkenscyclus', stelt Annechien ten Have, voorzitter van LTO Varkenshouderij, vast. Het slechte nieuws: het wordt nog even iets erger. Het komende jaar moet blijken welke ondernemers de investeringen als gevolg van wet- en regelgeving terugverdienen. Veel varkenshouders

varkensmarkt op?

zitten diep in het rood en dat wordt alleen maar erger. Naar verwachting blijven de prijzen van bijvoorbeeld voer stijgen en gaan de opbrengsten niet omhoog. Er gaan onvermijdelijk bedrijven omvallen.

Stoppen blijft de allerlaatste optie voor varkenshouders. Er staan al wel bedrijven te koop, maar die worden niet snel verkocht. Banken willen namelijk wel iets van hun investeringen terugzien dus willen ze niet dat varkenshouders hun bedrijven en grond voor een lage prijs van de hand doen. Verkopen is om nog een andere reden onaantrekkelijk; varkensrechten worden laag gewaardeerd door het overschot aan dieren.

Niemand durft te voorspellen wanneer de crisis precies eindigt. Wel zijn betrokkenen het erover eens dat de varkensmarkt gaat oprakbellen, crises duren per slot van rekening niet voor eeuwig. De vraag is dan: wie gaan de huidige belabberde omstandigheden overleven? Volgens

de kenners zijn dat degenen die de kostprijs weten terug te brengen, bijvoorbeeld door efficiënter te werken. De grotere bedrijven, met minstens een paar duizend varkens, komen sterker uit de crisis, stelt Henry Dunnink, marktanalist van DCA en handelaar in varkensrechten. Grote bedrijven kunnen meer voer inkopen en dus een lagere prijs afdingen bij de leverancier.

Professioneler werken

Een ander voordeel van grote bedrijven ten opzichte van kleine familiebedrijven is dat zij professioneler te werk gaan. Dat uit zich onder meer in het gebruik van techniek en de inzet van personeel van buiten de familie. 'Ik hoor de grote jongens niet klagen', zegt Dunnink. 'Over de kleinere varkenshouders hoor ik schrijnende verhalen, die kunnen het voer zelfs niet meer betalen.' Wyno Zwanenburg, voorzitter van de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV),

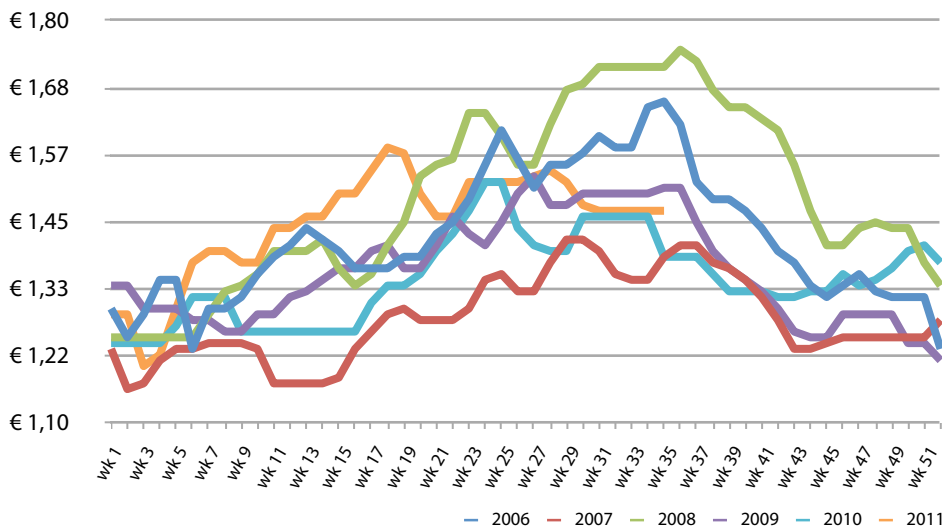
denkt als enige dat juist de kleinere bedrijven het overleven: 'Vanwege hun kleinere omvang hebben zij nu eenmaal lagere kosten.'

Een ander ingrediënt voor een succesvolle bedrijfsvoering, is zakendoen met Duitsland. Er liggen daar kansen genoeg, want volgens Matthias Kohlmüller van het Duitse agrarische markt bureau AMI stoppen steeds meer Duitse vermeerderaars ermee. 'Het afgelopen jaar lijdde de Duitse boeren verlies, zo'n tien euro per big.' Hij verwacht niet dat de situatie het komende jaar beter wordt. De kosten blijven stijgen, onder meer door de investeringen in groepshuisvesting voor zeugen. Volgens hem starten steeds meer Nederlanders een bedrijf in Oost-Duitsland, waar de arbeidskosten lager zijn dan in de rest van Duitsland en in Nederland.

De Duitse markt ligt om nog een andere reden open voor Nederlanders: het gaat slecht met grote concurrent Denemarken. De prijzen

Ontwikkeling varkensprijzen

(Beurs geslacht, in euro per kilo geslacht gewicht)

Bron: DCA MarktTrends

zijn voor de Denen zijn slechter. Dit komt onder meer omdat vrijwel alle fokkers hun biggen aan een slachthuis leveren, legt Markus Fiebelkorn uit, die marktanalist is bij de Deense bond voor varkenshouders DSP. Hij verwacht het komende jaar meer Deense dan Nederlandse varkenshouders stoppen het komende jaar.

De Denen exporteren nu al maanden steeds minder biggen naar Duitsland, stelt Kohlmüller, terwijl Nederlandse vermeeders juist steeds meer biggen leveren aan de oosterburen. Daarbij richten de Denen richten zich steeds meer op Azië, met name China en Japan worden belangrijke afzetlanden. Met alle risico's van dien, zegt Fiebelkorn van de DSP. 'Als China vanwege politieke redenen plots besluit om buitenlandse varkens te weren, dan hebben de Deense varkensboeren een probleem.'

De varkenshouders die een grotere kans maken om de huidige crisis goed door te komen, zijn degenen die een groot bedrijf hebben en hun varkens op de Duitse markt afzetten. Maar daarmee zijn niet alle problemen van de Nederlandse varkensmarkt opgelost. Er zijn structurele problemen die de Nederlandse varkenshouders de komende jaren moeten gaan aanpakken om uit de rode cijfers te raken. Ten eerste moeten er minder varkens worden geproduceerd. Het aantal boeren neemt weliswaar af, maar het aantal dieren blijft stabiel.

Het idee dat een groter bedrijf meer voordelen oplevert dan een kleiner bedrijf is niet nieuw. Al langer doen veel varkenshouders hun best om te groeien. 'Omdat ze van een kleiner aantal varkens niet kunnen rondkomen, voelen ze zich gedwongen om te groeien,' zegt marktanalist

Henry Dunnink. 'Maar daarmee houden ze de overschotten aan varkens in stand en verzieken ze in feite hun eigen markt.'

Bovendien groeit de maatschappelijke weerstand tegen megastallen en geven gemeenten minder makkelijk vergunningen af voor grote stallen. Volgens Dunnink lossen sommige varkenshouders dat slim op door stallen op meerdere locaties te realiseren. Ze voldoen aan de regels en profiteren nog steeds van de voordelen van een groot bedrijf, zoals korting op voer omdat ze dat in grote hoeveelheden kunnen inkopen. Ook zijn er naar verluidt boeren die juist nu een vergun-

De prijzen kunnen aantrekken als aantal varkens afneemt

ning aanvragen voor een grotere stal, omdat ze bang zijn dat de rijksoverheid bijvoorbeeld over twee jaar besluit om geen grote stallen meer toe te staan.

Zoden aan de dijk

De varkensmarkt is in heel Europa overvol. Maar wachten totdat boeren in andere landen hun varkens massaal wegdoen, is niet de juiste strategie. Steeds meer boeren in onder meer Oost-Europa stoppen met de varkenshouderij. Toch blijven de prijzen slecht. Die boeren hadden namelijk al niet veel varkens, vergeleken met de steeds grotere, geïndustrialiseerde bedrijven in West-

Europa. Dus dat de Oost-Europese boeren met de varkenshouderij stoppen, zet geen zoden aan de dijk.

Marktanalist Dunnink merkt dat ook in Nederland vooral kleine bedrijven ermee stoppen. 'Met name varkenshouders met een paar honderd varkens doen hun rechten van de hand.' Overigens valt het aantal stoppende ondernemers mee, volgens Dunnink wordt er meer over gepraat dan er daadwerkelijk wordt gestopt. 'Ik krijg niet heel veel varkensrechten aangeboden.'

Het komende jaar wordt spannend, dan gaan er naar verwachting veel bedrijven omvallen. In het ergste geval stopt een kwart van de ruim zeventienduizend varkensboeren, vreest LTO-bestuurder Annechien ten Have. Nuchter stelt ze vast: 'Je kunt door een roze of door een zwarte bril kijken. De prijzen kunnen behoorlijk aantrekken als het aantal varkens afneemt.'

Een ander probleem waarvoor varkenshouders een oplossing moeten zoeken: ze opereren te individualistisch. 'We moeten samenwerken,' zegt Ten Have. 'We moeten eendrachtig optrekken naar de veevoerverkopers en de mestverwerkers. Alleen zo kunnen we proberen de kosten structureel omlaag te krijgen.' Makkelijk zal het niet worden om varkenshouders te verenigen. Ten Have: 'We zijn natuurlijk wel van de afdeling vrije vogels.'

BB

Tekst: Ana Karadarevic

Foto: Ingrid Zieverink

Meer weten: boerenbusiness.nl/varkensmarkt
lto.nl | nvv.nl